

Realizacja projektu pt. „Wdrożenie nowych rozwiązań, procedur oraz form i metod poszukiwania majątku sprawców przestępstw w celu zapewnienia satysfakcjonującego procesu wykrywczego” w ramach programu Leonardo da Vinci.

Partnerem Wiodącym projektu była Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie natomiast Partnerem projektu jest Komenda Wojewódzka Policji w Gdańsku.

W ramach projektu zrealizowano dwie wizyty studyjne: 17 – 23 stycznia 2010 roku w Holandii, region Limurg oraz 07 – 14 lutego 2010 roku w Niemczech, region Mönchengladbach

Uczestnikami wymiany byli funkcjonariusze oraz pracownicy cywilni, którzy specjalizują się w zwalczaniu przestępczości gospodarczej o charakterze zorganizowanym i międzynarodowym oraz specjalizują się w zwalczaniu przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu o wysokim stopniu trudności wykrywczej.

Z myślą o podniesieniu efektywności pracy Policji w wykonywaniu zadań związanych z pozbawieniem sprawców owoców przestępstw poprzez skuteczne stosowanie procedur przepadku, zabezpieczenia mienia oraz tymczasowego zajęcia mienia ruchomego pod koniec 2008 roku w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Olsztynie oraz Komendzie Wojewódzkiej Policji w Gdańsku zostały utworzone komórki, których zadaniem jest organizacja, koordynacja i realizacja na rzecz jednostek Policji woj. warmińsko – mazurskiego i pomorskiego czynności pozostających w zakresie śledztwa finansowego. Zespoły pełnią również funkcję doradczo – informacyjną w zakresie wskazywania podstaw prawnych oraz w zakresie wspierania procesu planowania, wnioskowania i opracowania dokumentacji dla osiągnięcia celu, jakim jest dokonanie tymczasowego zajęcia mienia lub zabezpieczenia majątkowego.

Główne cele projektu to:

- uzyskanie wiedzy oraz poznanie doświadczeń od zagranicznych partnerów w zakresie poszukiwania majątku sprawców przestępstw w celu satysfakcjonującego efektu postępowania wykrywczego,
- poznanie rozwiązań, procedur oraz metod i form pracy Policji państw unijnych stosowanych w poszukiwaniu ukrywanego majątku sprawców przestępstw pod kątem jego zabezpieczenia w celu zapewnienia satysfakcjonującego efektu procesu wykrywczego,
- wypracowanie pragmatycznych rozwiązań możliwych do zastosowania na gruncie polskim i państw odbywanej praktyki, zmierzających do ujawniania lokowanego za granicą majątku sprawców przestępstw, w celu jego zabezpieczenia na poczet celów procesu wykrywczego,
- ustalenie kierunków ewaluacji przestępczości gospodarczej (dokonywanej przy użyciu elektronicznych instrumentów płatniczych, prania pieniędzy, przestępczości akcyzowej, paliwowej oraz oszustw w obrocie gospodarczym, a także przestępstw w obszarze ochrony środowiska i gatunków zagrożonych wyginięciem,
- kaskadowe przekazanie zdobytych doświadczeń i wypracowanych rozwiązań policjantom z jednostek terenowych województwa warmińsko-mazurskiego oraz pomorskiego.

Pierwsza z wizyt miała miejsce w dniach 17-23 stycznia 2010 r. w miejscowości Venlo (Holandia). W wyjeździe uczestniczyła dziewięcioosobowa grupa funkcjonariuszy z Komend Wojewódzkich Policji w Olsztynie i Gdańsku.

Podczas pierwszego dnia wykładów uczestnicy szkolenia zapoznani zostali ze strukturą i organizacją Policji holenderskiej oraz działającego przy prokuraturze Biura ds. Odzyskiwania Mienia Przestępczego (BOOM). Na podstawie wiedzy przekazanej przez prowadzących szczególnie interesująco przedstawia się współpraca między Policją, prokuraturą i gminą w zakresie zwalczania przestępczości, gdzie równolegle korzysta się ze środków prawa karnego i administracyjnego. Powiązania organów administracji państwowej i samorządowej funkcjonujących w Holandii są znacznie ściślejsze niż w Polsce. Wynika to jednak przede wszystkim z różnic w prawie w naszych państwach. Ciekawostką jest, że Policja holenderska nie zajmuje się każdym przypadkiem ujawnionego przestępstwa, zaś ilość prowadzonych postępowań zależy m.in. od budżetu Policji danego regionu. Kolejnym novum jest sposób prowadzenia spraw wieloczynowych, gdzie występuje np. kilkuset pokrzywdzonych. W sprawach tych wykonuje się czynności jedynie z kilkoma osobami dotkniętymi przestępstwem, natomiast w stosunku do pozostałych domniemuje się, że nic nowego do sprawy nie wniosą. Sprawca odpowiada za wszystkie czyny. Taki sposób działania obniża koszty i wydatnie skraca czas prowadzenia postępowania.

Kolejnego dnia przeprowadzone zostały wykłady dotyczące funkcjonowania Biura ds. Wsparcia Kwestii Finansowych umieszczonego w strukturach Policji holenderskiej, a także Biura Obrotu Finansami zajmującego się m.in. zwalczaniem skimmingu. Główne różnice, które zaakcentowane już były pierwszego dnia dotyczą przenikania się funkcji w poszczególnych instytucjach. Na przykład w Biurze ds. Wsparcia Kwestii Finansowych zatrudnionych jest 2 pracowników Urzędu Skarbowego, zaś Szef Biura Obrotu Finansami będący policjantem, jest jednocześnie zastępcą Prokuratora Regionalnego. Względy te powodują, iż instytucje holenderskie sprawniej wymieniają się posiadanymi informacjami oraz zakres tych informacji jest znacznie szerszy niż w Polsce. Wpływa to oczywiście na wzrost skuteczności podejmowanych działań.

Na wykładach podnoszona była także problematyka zwalczania przestępstw prania brudnych pieniędzy. Tu napotkano na kolejną, bardzo praktyczną ciekawostkę, iż przestępstwo to w Holandii nie wymaga wykazania przestępstwa bazowego i samo w sobie jest ścigane z urzędu. Sam fakt, iż osoba sprawdzana nie potrafi udokumentować źródeł uzyskania swego majątku sprawia, iż uznaje się, iż pochodzi on z przestępstwa. Podczas obustronnej dyskusji stwierdzono, iż warto byłoby wprowadzić podobne uregulowania w polskim kodeksie karnym. Przyczyniłoby się to do znacznego wzrostu zabezpieczeń majątkowych u sprawców, co osłabiłoby ich pozycję. Nadto F.I.U., który stanowi odpowiednik naszego G.I.F. umiejscowiony jest w strukturach Policji, dzięki czemu Policja holenderska bezpośrednio kontroluje podejrzane transakcje pieniężne. Ciekawym rozwiązaniem jest też to, że w strukturach F.I.U. mieści się stanowisko Prokuratora Generalnego, w kompetencjach którego pozostają istotne czynności procesowe.

Przeprowadzone szkolenie z zakresu skimmingu pokazało także, że popularny w Holandii system mikropłatności przynosi nie tylko korzyści, ale i zagrożenia ze strony przestępców. Można przewidywać, że w niedalekiej przyszłości skimming przy

wykorzystaniu terminali płatniczych stanie się też znacznie poważniejszym problemem w naszym kraju.

Kolejne zajęcia pokazały zdeterminowanie Policji holenderskiej i niemieckiej w kierunku głębokiej współpracy w ramach euroregionu, w skład którego wchodzi regiony obydwu krajów. Pomimo dużych różnic w prawie państwa te mozolną pracą starają się stworzyć wspólne systemy informatyczne pomocne w zwalczaniu przestępczości transgranicznej.

Wśród prowadzących zajęcia znaleźli się również urzędnicy gminy Venlo. Przedstawili oni z punktu widzenia gminy charakter swojej współpracy z Policją i innymi organizacjami i instytucjami w zwalczaniu przestępczości na podległym terenie. Instytucje samorządowe wraz z Policją organizują codzienne odprawy, gdzie omawiają jak przestępczość zwalczać kompleksowo. Ponadto dzięki gminie daleko posunięta jest rewitalizacja miasta, która „wypycha” przestępczość poza jego granice. Gmina korzystając z prawa pierwokupu zajmuje wiele obiektów, w których kwitła wcześniej przestępczość. W miejscach tych tworzy galerie artystyczne. Na uwagę zasługują duże kompetencje gminy, jak też konsekwencje w działaniu, co powoduje, że sprawy prowadzone są aż do całkowitego rozwiązania.

Realizując założenia projektu w dniach 7-14 lutego 2010 r. dziewięcioosobowa grupa z KWP w Olsztynie i Gdańsku przebywała w Monchengladbach (Niemcy).

Podczas pierwszego etapu wizyty goście zostali zapoznani przez niemieckich policjantów z pionu kryminalnego jednostki w Monchengladbach z ogólną strukturą oraz zakresem działania Policji niemieckiej w całym kraju, a następnie bardziej szczegółowo w regionie Nadrenii i Północnej Westfalii. Podsumowując prezentację zauważono nieznaczne różnice konstrukcji Policji niemieckiej w porównaniu z Policją polską. Przede wszystkim dotyczą one cywilnego kierownictwa oraz ograniczonej autonomii przepisów i procedur stosowanych w poszczególnych regionach (landach).

W kolejnych dniach przedstawiono obowiązujące w Niemczech procedury dotyczące rekompensaty pokrzywdzonego oraz stosowanego w tym celu tymczasowego zajęcia mienia u sprawcy przestępstwa. W podsumowaniu zwrócono uwagę na znacznie uproszczony tryb prowadzenia postępowania przygotowawczego pozwalający na szybszą realizację i prowadzenie spraw.

W ramach delegacji zorganizowano również wizytę w jednostce Policji holenderskiej w Venlo, gdzie podczas wykładu opisano współpracę przygraniczną Policji holenderskiej z Policją niemiecką na przykładzie wspólnej sprawy dotyczącej skimmingu. Ponadto przedstawiono obecnie testowany program komputerowy łączący bazy danych dotyczących przestępczości samochodowej w obu przygranicznych regionach.

Następnym etapem wymiany doświadczeń było przedstawienie źródeł informacji wykorzystywanych w procesie ujawniania majątku sprawców przestępstw przez niemiecką Policję i porównanie ich z udostępnionymi Policji w RP. W efekcie tych wystąpień wyciągnięto wnioski, iż niemiecka Policja ma bardziej ograniczony dostęp do zewnętrznych baz danych niż Policja polska. Różnica ta wynika przede wszystkim z autonomiczności poszczególnych landów, co w znacznym stopniu utrudnia korzystanie z baz danych pomiędzy regionami. Poza tym w RP istnieją

ewidencje ułatwiające pracę Policji, których brakuje w Niemczech (Np. PESEL). Niemieccy policjanci z podziwem i nieukrywaną zazdrością wysłuchali prezentacji dotyczącej ESOM (Elektroniczny System Odzyskiwania Mienia) testowany przez WSPol w KWP w Olsztynie oraz KWP w Gdańsku.

Przedstawiciele niemieckiej Policji Celnej w swoim wystąpieniu zaprezentowali zakres swojej działalności oraz zasady współpracy z Policją kryminalną. Podczas wystąpienia zwrócono uwagę głównie na definitywne rozdzielanie zakresu zadań Policji celnej od Policji kryminalnej. Zaproszono również przedstawiciela Policji krajowej reprezentującego pion do walki z przestępczością ekonomiczną/finansową, który omówił proces walki z narastającą przestępczością prania pieniędzy. W tym miejscu również podkreślono jednoznaczny podział zadań pomiędzy pionami. Ponadto zainteresowano instytucją małego prokuratora, który prowadzi sprawy podatkowe i finansowe zagrożone karą do 1 roku pozbawienia wolności. Uwagę delegacji polskiej zwróciła tematyka prewencyjnego zabezpieczenia mienia, które umożliwia tymczasowe zajęcie mienia bez zgody sądu lub prokuratury, jeżeli zachodzi podejrzenie, że mienie to pochodzi z przestępstwa, lub może służyć jego popełnieniu. Do gamy obejmującej tę procedurę wlicza się również pieniądze. W okresie roku Policja ma obowiązek udowodnienia zasadności zatrzymania.

W efekcie zapoznania się z pracą niemieckiej Policji można przyjąć, iż procedury oraz metody działania policjantów z tego kraju w niewielkim stopniu różnią się od obowiązujących i wykorzystywanych w Polsce. Głównym wnioskiem nasuwającym się po wymianie doświadczeń w zakresie problematyki pozbawieniem sprawców owoców przestępstw poprzez skuteczne stosowanie procedur przepadku, zabezpieczenia mienia oraz tymczasowego zajęcia mienia ruchomego jest konieczność zmiany mentalności polskich policjantów, którzy muszą zauważyć pozytywny oddźwięk i skutek śledztwa finansowego.

